

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 21.12.2007
KOM(2007) 860 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Europos pirmaujančios rinkos iniciatyva

**{SEK(2007) 1729}
{SEK(2007) 1730}**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Europos pirmaujančios rinkos iniciatyva

1. ĮŽANGA

Plėtoti inovacijomis grindžiamą ekonomiką – būtina konkurencingumo prielaida. Komisijos įvairialypėje naujovių strategijoje¹ pabrėžiama būtinybė atsižvelgiant į paklausą nuosekliai ir strategiškai naudoti inovacijų rėmimo priemones. Ataskaitoje „Novatoriškos Europos kūrimas“², 2006 m. ES konkurencingumo ataskaitoje ir per konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis daroma ta pati išvada, kad Europa turi tikslingiau plėtoti inovacijoms palankias rinkas, kuriose būtų daug lengviau prekiauti inovacijomis.

Konkurencingumo taryba³ paragino Komisiją „2007 m. pateikti išsamiomis suinteresuotų subjektų konsultacijomis grindžiamą iniciatyvą dėl pirmaujančių rinkų, kad būtų nustatytas veiksmingas požiūris, skatinantis didelės ekonominės ir socialinės vertės rinkų atsiradimą. Joje taip pat būtų nustatytos sritys, kuriose suderinti veiksmai, vykdomi pasitelkiant pagrindines politines priemones ir sąlygas, atitinkamoms valdžios institucijoms nuosekliai ir koordinuotai formuojant politiką bei stiprinant pagrindinių suinteresuotų subjektų bendradarbiavimą, gali paspartinti rinkos vystymąsi netrukdam konkurencijos jėgoms.“

Atsakas į šį raginimą – šiuo komunikatu skelbiama pirmaujančios rinkos iniciatyva (PRI). Jame nustatoma, kurios rinkos pirmosios gali tapti pirmaujančiomis; raginama, vadovaujantis šioms rinkoms skirtais didelių užmojų veiksmų planais⁴, imtis skubių ir suderintų veiksmų, kad būtų greitai pasiekta akivaizdžių teigiamų rezultatų Europos ekonomikoje, kuriuos matytų vartotojai.

II priede „Europos PR metodo aiškinamasis dokumentas. Metodika ir pagrindas“⁵ aprašoma konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis tvarka, PR ekonominis pobūdis ir bendra ekonominė, socialinė nauda bei nauda aplinkai, kurios galėtų būti pasiekta ir kuri įprasmintų politines pastangas, reikalingas pirmaujančios rinkos iniciatyvai pradėti ir įgyvendinti.

2. PIRMAUJANČIOS RINKOS INICIATYVA – PAGRINDINIS VEIKSNYS, LEMIANČIS EUROPOS INOVACIJŲ STRATEGIJOS SĖKMĘ

2.1. PRI tikslai ir pagrindiniai principai

PRI taikoma kitokia metodika nei ankstesnėse ES iniciatyvose. Jai įgyvendinti imamasi ne tik įprastų vienkartinį riboto poveikio priemonių. Pavyzdžiui, GSM iniciatyva iš esmės buvo grindžiama viena priemone – standartų nustatymu. PRI tikslas – pasiekti, kad Europos įmonės

¹ COM (2006) 502 galutinis, 2006 9 13.

² http://ec.europa.eu/invest-in-research/action/2006_ahogroup_en.htm.

³ 2006 m. gruodžio 4 d. išvados apie inovacijų politiką ir konkurencingumą.

⁴ Žr. SEC XXX I priedą. Pagal temas sugrupuoti parengiamieji dokumentai bus pateikti ir Komisijos „Europos“ svetainėje.

⁵ SEC XXX.

pirmosios įsitvirtintų sparčiai augančiose pasaulinėse rinkose ir turėtų konkurencinį pranašumą. Tuo tarpu, pvz., 1997 m. Europos iniciatyva dėl elektroninės prekybos⁶, nors jos taikymo sritis ir panaši, sprendė rinkos, kurioje jau buvo įsitvirtinusios JAV, klausimus.

Rinkos klausimus reikės spręsti suskirsčius juos pagal temas. Skirtingos novatoriškų produktų ir paslaugų kategorijos kelia tik joms būdingų problemų, kurioms spręsti reikia imtis įvairių darnių politinių veiksmų.

Todėl PRI visų pirma nustatomos perspektyvios augančios rinkos, kurias reikia remti tokiais darniais politiniais veiksmais, grindžiamais išsamia analize³, intensyviomis konsultacijomis ir atsiliepimų mechanizmais.

Antra, ja nustatoma, kaip racionalizuoti teisinę ir reglamentavimo aplinką ir pagreitinti paklausos augimą.

Kad šis procesas būtų sėkmingas, reikia:

- atsižvelgti į pasaulinės rinkos poreikius ir vartotojų pageidavimus, kad rinkos potencialas būtų maksimaliai išnaudotas;
- sudaryti palankesnes sąlygas ne ES rinkose taikyti ES standartus ir metodus, visų pirma tose srityse, kurioms poveikį daro pasaulinės tendencijos (pvz., aplinkosaugos klausimai);
- siekti sumažinti naujų produktų ar paslaugų teikimo į rinką išlaidas – supaprastinti pateikimo į rinką sąlygas ir nustatyti priemones, kuriomis skatinamas paklausos augimas. Turi būti užtikrinta atskirų novatoriškų koncepcijų konkurencija, kad būtų nuolat skatinama prisitaikyti prie kintančių rinkos reikalavimų.

Galiausiai, svarbu, kad valstybės narės ir privatusis sektorius⁷ aktyviai dalyvautų laikydamiesi subsidiarumo principo ir vadovaudamiesi galiojančiais konkurencijos, valstybės pagalbos⁸ ir viešųjų pirkimų sričių ES teisės aktais.

Kadangi šia iniciatyva nesiekama dirbtinai sukurti rinkų taikant standartus ar taisykles arba tikslingai finansuojant atskiras technologijas, papildomų Bendrijos lėšų nereikia. Tačiau iniciatyva gali daryti poveikį nustatant esamų lėšų naudojimo prioritetus.

2.2. Rinkų nustatymo metodika

Remdamasi šiais principais, Komisija pradėjo intensyvias konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis ir nustatė tokius PR kriterijus:

- **Vadovavimasis paklausa vietoje technologinio postūmio.** Potencialių vartotojų skaičius ir poreikiai, kuriuos tenkina ši rinka, rodo, kad rinka per gana trumpą laiką gali tapti labai svarbi Europos ir pasaulio mastu.
- **Platus rinkos segmentas.** Rinkos segmentas yra pakankamai platus, palyginti su vienu produktui skirtomis rinkomis. Žymų poveikį rinkoms galima padaryti tik tuomet, jei vienu metu siūloma daug tarpusavyje susijusių produktų ir paslaugų. Taip produkto ir (arba)

⁶ COM(97)157, 1997 4 16.

⁷ pvz., naudojantis ETP.

⁸ Jei valstybės narės numato imtis naujų valstybės pagalbos priemonių, tokios priemonės turėtų būti taikomos aiškiai apibrėžtai rinkos ydai ištaisyti, jos turi turėti skatinamąjį poveikį, būti proporcingos, o jų neigiamas poveikis konkurencijai ir prekybai turėtų būti ribotas. Pagalba negali būti skiriama padengti išlaidoms, kurios patiriamos įgyvendinant privalomus ES teisės aktų reikalavimus.

paslaugos grandinėje sukuriamą didesnę pridėtinę vertę ir per daug metų didesniai Europos pramonės įmonių skaičiui suteikiamas tvaresnis konkurencinis pranašumas.

- **Strateginis visuomeninis ir ekonominis interesas.** Iš šio rinkos segmento gaunama platesnio masto strategiškai svarbios visuomeninės ar ekonominės naudos, pavyzdžiui, visuomenės sveikatos, aplinkos ir klimato apsaugos, saugumo ar užimtumo srityse. Dėl konkrečios PR patirtos viešojo koordinavimo išlaidos yra pagrįstos, jei gaunama tokios naudos.
- **Į ateitį orientuotų, suderintų ir tikslingų, tačiau lanksčių politinių priemonių pridėtinė vertė.** Nėra vienintelės politinės priemonės, kuria nustatytose rinkose būtų galima pašalinti kliūtis, trukdančias atsirasti didelei paklausai⁹. Nustatytos kliūtys yra tokios, kad tik derinant skirtingas viešąsias priemones ir iniciatyvas galima ką nors pakeisti. Politinių priemonių tikslas turi būti aiškiai nustatytas, o jų įgyvendinimo būdas turi būti toks, kad būtų galima lanksčiai reaguoti į technologijų arba prekybos pokyčius.
- **„Nugalėtojų atrankai“ – ne.** Europa turi pramoninio potencialo ir pakankamai brandžių naujų technologijų ar idėjų, kaip nauja paskirtimi naudoti turimas technologijas, kuriomis remiantis galima kurti augančiai rinkai skirtus produktus ar paslaugas. Rinkos pobūdis lemia, kad išvengiama pavojaus konkrečioms bendrovėms *de facto* sudaryti palankesnes sąlygas, taip užtikrinama sąžininga bei atvira konkurencija ir išvengiama technologinių sprendimų primetimo, nes tai galėtų trukdyti ieškoti konkurencingesnių ir ekonomiškai galbūt naudingesnių sprendimų.

Šie principai buvo papildyti galimybės pradėti PRI šiose rinkose vertinimu atsižvelgiant į turimą informaciją ir Komisijoje atliekamus darbus.

2.3. PRI įgyvendinti tinkamos rinkos

Pirmiau aprašyti kriterijai buvo nustatomi visų pirma remiantis labai plačia daugiau nei 30 pramonės vadovaujamų Europos technologijų platformų (ETP)¹⁰¹¹ ir 8 INNOVA grupių¹² pramonės ir temų apimtimi.

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis pirmuoju pirminio nustatymo etapu buvo tikrai labai plataus masto – buvo diskutuojama ir apie metodiką, ir apie sričių pasirinkimą. Remiantis šiomis konsultacijomis ir 2006 m. gruodžio 4 d. Tarybos išvadomis, ETP ir Europos INNOVA grupių paprašyta atlikti antrąjį įvairių rinkų vertinimą¹³ – šiuo tikslu organizuoti seminarus, burti ekspertų grupes ir rengti nustatytus kriterijus atitinkančius klausimus.

Siekiant pagilinti perspektyviausių sričių analizę, toliau konsultuotasi su įvairių pramonės sektorių atstovais.

Remiantis šiomis konsultacijomis nustatytos šešios rinkos, kurioms būtų skirtas pirmasis iniciatyvos etapas: **elektroninė sveikata, apsauginiai tekstilės gaminiai, tarsi statyba,**

⁹ Tokiu atveju nebūtų poreikio tai rinkai taikyti PRI.

¹⁰ Žr. sąrašą, pateiktą http://cordis.europa.eu/technology-platforms/individual_en.html.

¹¹ ETP – Pramonės lyderių seminaras gruodžio 6 d. (http://cordis.europa.eu/technology-platforms/seminar7_en.html)

¹² Aeronautika, automobiliai, biotechnologijos, IRT, tekstilė, energetika, ekologinės inovacijos ir greitai augančios MVI; <http://www.europe-innova.org/index.jsp>.

¹³ Kaip siūloma Komisijos dokumente COM(2006)502 ir Tarybos 2006 12 4 išvadose.

perdirbimas, biologiniai produktai ir atsinaujinantieji energijos ištekliai. Tai labai novatoriškos rinkos, kurios atitinka vartotojų poreikius, turi Europoje tvirtą technologinį ir pramoninį pagrindą ir kurių plėtra labiau nei kitų rinkų priklauso nuo to, ar imamasi viešosios politikos veiksmų, kad būtų sudarytos pagrindinės palankios sąlygos.

- **Elektroninė sveikata – tai priemonė, kuria naudojantis būtų galima teikti geresnes ir pigesnes sveikatos priežiūros paslaugas** ir kurti į piliečius orientuotas sveikatos priežiūros paslaugų sistemas. Apskaičiuota, kad jei nebus imtasi didelių reformų, įskaitant reformą, kuria būtų siekiama geriau naudotis elektroninės sveikatos priemone, sveikatos priežiūros išlaidos dėl Europos „senėjimo“ padidės nuo dabartinių 9 % BVP iki maždaug 16 % 2020 m. Į mokslinius tyrimus ir plėtrą, susijusius su elektronine sveikata, daug investuota. Tačiau į šios srities informacines ir ryšių technologijas investuojama mažiau negu į kitų paslaugų sektorius. Didelis rinkos susiskaldymas, kylantis, pavyzdžiui, dėl skirtingų socialinio draudimo sistemų ir dėl sąveikos stokos, dažnai trukdo rasti techninius ir organizacinius sprendimus. Dėl to nėra masto ekonomijos. Padėtį dar pablogina tai, kad trūksta teisinio aiškumo dėl kompensavimo, atsakomybės ir trūksta informacijos apie teisinių nuostatų, kuriomis reglamentuojama asmens duomenų apsauga, tinkamą taikymą. Tai kliudo produktams įsitvirtinti rinkoje, o įmonėms – investuoti.
- **Statybų rinka – tai 10 % BVP ir 7 % darbo jėgos. Pastatams ES sunaudojama didžiausia energijos dalis** (42 % visos energijos), su jais susiję maždaug 35 % visų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Tausių statybų rinka apima labai daug aspektų, įskaitant aplinkos apsaugos aspektus (pavyzdžiui, veiksmingi elektros prietaisai ir šildymo įranga), vartotojų sveikatos aspektus (pavyzdžiui, oro kokybė namuose) ir patogumo klausimus (pavyzdžiui, susijusius su pagyvenusių žmonių nepriklausomybe). Rasti sprendimus, kaip statyti tausius gyvenamuosius ir kitos paskirties pastatus ir plėtoti tausią infrastruktūrą, – su šia rinka susiję klausimai. Nepakankamai ES ir nacionaliniu lygmeniu koordinuojamo statybų srities reglamentavimo ir dominuojančios vietos verslo sistemos pasekmė – sunki administracinė našta ir didelis tausių statybų rinkos susiskaldymas. Trūksta žinių apie galimybes remiantis esamu teisiniu viešųjų pirkimų pagrindu skatinti į inovacijas orientuotų sprendimų paklausą. Tiek reglamentuojant, tiek priimant viešųjų pirkimų sprendimus būtina žvelgti į ateitį.
- **Apsauginiai tekstilės gaminiai¹⁴** – tai drabužiai ir kitos sistemos, kurių pagrindas yra tekstilė, kurių svarbiausia paskirtis yra apsaugoti naudotojus nuo grėsmių ir pavojų, kylančių aplinkybėmis, susijusiomis su jų veikla. Apskaičiuota, kad AA¹⁴ rinkos dydis ES šiuo metu yra 9,5–10 mlrd. EUR, o su AAĮ produktais ir paslaugomis tiesiogiai ar netiesiogiai susiję maždaug 200 000 darbo vietų. Prognozuojamas spartus augimas kai kuriose pasaulio šalyse leidžia manyti, kad Europos Sąjungos AAĮ eksportas kelerius ateinančius metus galėtų padidėti maždaug 50 %. Sparčiai plėtojant ir taikant pasaulinėje rinkoje Europos standartus ir ėmusis tinkamų intelektinės nuosavybės teisių apsaugos priemonių (pavyzdžiui, paramos MVĮ paslaugos), AAĮ paklausa padidėtų. Apsauginių tekstilės gaminių viešieji pirkimai svarbūs, tačiau paklausa susiskaldžiusi vietos valdžios institucijų lygmeniu.

¹⁴ Techniniai tekstilės gaminiai, skirti intelektiniams asmeniniams apsauginiams drabužiams ir įrangai (AAĮ).

- **Biologiniai produktai** gaminami iš atsinaujinančių biologinės kilmės žaliavų, kaip antai augalai ir medžiai. Šiai konkrečiai PRI pasirinktas rinkos segmentas apima naujus ne maistui skirtus biologinius produktus ir medžiagas, kaip antai biologinis plastikas, biologinės alyvos, aktyviosios paviršiaus medžiagos, fermentai ir farmacijos produktai. Jam nepriklauso tradiciniai popieriaus ir medžio produktai ir energijos šaltinis biomasė. Biologinių produktų ilgalaikis augimo potencialas priklausys nuo galimybės pakeisti jais iš iškasenų gaminamus produktus ir patenkinti įvairius galutinių naudotojų poreikius konkurencingomis sąnaudomis, sukurti produktų eksploatavimo ciklus, per kuriuos nebūtų išmetama šiltnamio efektą sukeliančių dujų, ir nuo to, ar naudojant šiuos produktus bus mažiau niokojama gamta, t. y. liks mažiau atliekų, bus naudojama mažiau energijos ir vandens. Europos padėtis novatoriškų biologinių produktų rinkose yra gera, kadangi ji pirmąja technologijų ir pramonės srityje. Tačiau produkto savybių aiškumo stoka ir menkas rinkos skaidrumas trukdo produktams greitai įsitvirtinti rinkoje. Aplinkos apsaugos reglamentai, standartizavimas, ženklinimas ir valstybių narių skatinimas diegti parodomuosius įrenginius – svarbūs elementai, kaip ir bendroji žemės ūkio politika.
- Naudojant **perdirbimą** išmetama mažiau atliekų, sunaudojama mažiau gamtinių išteklių ir padidėja energijos efektyvumas. Todėl naudoti perdirbimą labai svarbu siekiant tausaus naudojimo ir gamybos, ne vien energijos, bet ir *visų* išteklių, kuriuos mes gaminame, atžvilgiu. Perdirbimo sektoriaus apyvarta 24 mlrd. EUR, jame dirba apie 500 000 asmenų. Yra daugiau nei 60 000 šio sektoriaus bendrovių. Europos Sąjungoje sutelkta maždaug 30 % pasaulio ekologinės pramonės ir 50 % atliekų ir perdirbimo pramonės. Nors rinkos potencialas didelis, tebėra kliūčių, trukdančių ją plėtoti. Esama ir didelių galimybių pagerinti **veiksmingumą ir pajėgumą skatinant inovacijas ir diegiant veiksmingesnius procesus ir technologijas**. Taip galima būtų sutaupyti lėšų, energijos ir gamtinių išteklių ir padėti Europai išsivaduoti iš priklausomybės nuo žaliavų kainų.
- **Atsinaujinantieji energijos ištekliai.** Energija gali būti gaunama iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių: vėjo, saulės, biomasės, biologiškai skaidomų atliekų arba pramoninių žaliavų; tai gali būti geoterminė energija, bangų, potvynio ir vandens energija. Šiuo metu Europos atsinaujinančiųjų energijos išteklių sektoriaus metinė apyvarta – 20 mlrd. EUR, jame dirba apie 300 000¹⁵ žmonių, šio sektoriaus pagamintos energijos pakanka patenkinti apie 8,5 % Europos energijos poreikių. 2007 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba nustatė privalomą tikslą pasiekti, kad iki 2020 m. iš atsinaujinančiųjų išteklių gauta energija sudarytų 20 % ES sunaudojamos energijos. Šis tikslas suteikia gamintojams puikią galimybę plėtoti gamybą ir mažinti gamybos sąnaudas. Plėtoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius kliudo trys faktoriai. Pirmia, energijos kainos nevisiškai atspindi išorines energijos naudojimo sąnaudas¹⁶. Todėl atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kurių išorinės sąnaudos iš esmės nedidelės, paklausa nėra pasiekusi optimalaus lygio. Antra, dėl nedidelės dabartinės paklausos svarbus mokymosi kreivės poveikis, dėl kurio atpigę keletas technologijų, išnaudojamas lėčiau. Galiausiai, atsinaujinančiųjų energijos išteklių paramos sistemų susiskaldymas ir administracinės bei rinkos kliūtys rodo, kad vidaus rinkos galimybės nevisiškai išnaudotos.

2 priede pateikiama išsamesnė šių šešių rinkų ir PRI poveikio joms analizė. Labai nedrąšiomis prielaidomis pagrįsto preliminarus vertinimo rezultatai, jei šios šešios rinkos bus remiamos

¹⁵ Europos atsinaujinančiųjų energijos išteklių taryba.

¹⁶ Pvz., šiltnamio efektą sukeliančių dujų, oro taršos, tiekimo saugumo sąnaudas.

kryptingai taikant PRI metodą, iki 2020 m. jų bendra rinkos apimtis gali padidėti daugiau negu dvigubai ir gali būti sukurta maždaug milijonas naujų darbo vietų.

Tai, kad nustatytos rinkos, kurios bus remiamos pirmuoju etapu, nereiškia, kad kitos rinkos sritys nelaikomos galimomis būsimosiomis kandidatėmis; tai nėra ir politinė pozicija dėl lyginamosios šių rinkų socialinės ar ekonominės reikšmės.

Jau dabar esama tam tikrų įtikinamų požymių, nurodančių, kuriose srityse ateityje galėtų būti taikomas panašus metodas. Šis nuolatinis rinkų nustatymo procesas bus remiamas pasitelkus konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis¹⁷ ir rinkos tyrimo priemonės – bus nustatomi stebėjimo ir prognozės mechanizmai, pagrįsti esamomis diagnostikos ir analizės priemonėmis, kaip antai „ERA-Watch“ ir inovacijų stebėjimu sektoriuose („Sectoral Innovation Watch“)¹⁸. Šis PR metodas galėtų būti įtrauktas į šiuo metu pradėtas platesnio masto iniciatyvas¹⁹; taip europiečiai gautų daugiau naudos iš rinkų, kuriose gausu inovacijų, plėtros.

3. SVARBIAUSIOS POLITINĖS PRIEMONĖS

1 priede pateikta konkrečių teminių veiksmų planų, kaip padėti suformuoti šių sričių pirmaujančias rinkas, santrauka. Pirmaujančios rinkos iniciatyva bus įgyvendinama įvairiomis politinėmis priemonėmis.

• Teisės aktai

Teisės aktai, kuriais siekiama politinių tikslų, turi būti parengti taip, kad būtų skatinamos inovacijos ir vengiama užkrauti našta novatoriškoms įmonėms ir kitoms organizacijoms. Atsirado proga pagerinti įvairių su novatoriškų produktų ir paslaugų rinka susijusių politikos sričių reglamentavimo koordinavimą. Tam, kad įmonės investuotų, o vartotojai pradėtų pirkti naujus produktus ir paslaugas, būtina patikima, racionali ir gerai parengta teisės aktų ir jurisdikcijos sistema.

PRI veiksmų planuose nustatytos šios reglamentavimo priemonės: naujų teisės aktų pasiūlymai, pasiūlymai iš dalies keisti, peržiūrėti ar panaikinti teisės aktus. Pavyzdžiui, biologinių produktų naudojimą ir skatinimą naudoti naujas technologijas biologinių produktų gamyboje galima paremti supaprastinus esamas taršos integruotos prevencijos ir kontrolės²⁰ srities teisinės priemonės. Perdirbimo srities PRI veiksmų plane siūlomos panašios priemonės – siekiama imtis su konkrečiais ES teisės aktais, visų pirma Elektros ir elektroninės įrangos atliekų direktyva²¹ ir Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių direktyva²², suderintų paramos priemonių.

• Viešieji pirkimai

Viešųjų pirkimų išlaidos – tai 16 % ES BVP, bet jos sudaro 40 % statybų sektoriaus išlaidų ir beveik 100 % gynybos, civilinės saugos ir neatidėliotinų veiksmų srities išlaidų. Todėl veiksmų planuose dažnai numatoma raginti valdžios institucijas tapti pirmosiomis naujų produktų pirkėjomis ir skatinti viešuosius pirkimus, kuriais remiamos inovacijos.

¹⁷ Pavyzdžiui, Europos technologijų platformos ir Europos INNOVA grupės.

¹⁸ <https://www.europe-innova.org>.

¹⁹ Pvz., veiksmų planas „Senėjimas informacinėje visuomenėje“ (COM(2007)332 galutinis).

²⁰ Tarybos direktyva 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės, OL L 257, p. 26–40.

²¹ Direktyva 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų, OL L 37, p. 24.

²² Direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, OL L 269, p. 34.

Igyvendinti esamus ES teisės aktus²³, kuriais reglamentuojami viešieji pirkimai, – tai remti PRI, kadangi taip sprendžiama rinkos susiskaldymo problema ir skatinama ieškoti konkurencingų sprendimų. Komisijos neseniai paskelbtame vadove²⁴ aprašoma, kaip galima skatinti inovacijas pasitelkus viešuosius pirkimus. Norint pasirinkti šiuos sprendimus būtina keisti įprastą administracinę tvarką, kurios laikomasi nacionaliniuose, regionų ir vietos viešųjų pirkimų įstaigose, kai rengiami kvietimai teikti paraiškas (pavyzdžiui, tvarka, kurios laikomasi, kai norima gauti informacijos apie esamus arba naujus techninius sprendimus ir naujas paslaugas bei produktus, arba kai norima daugiau sužinoti apie galimybę remiantis eksploataavimo ciklo išlaidų vertinimu atrinkti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, kad būtų sudaryta sutartis su jo pateikėju. Tas pats taikoma būdams lengviau pasiekti kritinę masę, kuri padeda plėtoti pirmaujančią rinką. Galėtų būti naudinga nustatyti sąveikumo reikalavimą ir reikalavimą individualius mažos apimties pirkimus pakeisti sugrupuotais užsakymais. Dėti daugiau pastangų rengiant ir informuojant už viešuosius pirkimus atsakingus pareigūnus ir kurti viešųjų pirkimų įstaigų tinklus – būtų visoms pirmaujančioms rinkoms naudinga horizontalioji priemonė.

- **Standartizavimas, ženklavimas ir sertifikavimas**

Standartai gali padėti plėtoti pirmaujančias rinkas, jei jais nėra išstumiamos iš rinkos konkuruojančios technologijos, neteisingai ribojama konkurencija ar kliudoma atsirasti paklausai. Nustačius nuoseklesnius techninius, eksploatacinių savybių ir produkto standartus, kurie būtų taikomi visose gamybos grandinės grandyse (pradedant žaliavomis ir baigiant galutiniais produktais) standartizavimas galėtų tapti palankesnis inovacijoms. Standartai turėtų būti pagrįsti eksploatacinėmis savybėmis, tačiau neutralūs technologijų atžvilgiu.

Šešiose minėtose rinkose dabartinis standartizavimo procesas yra susiskaldęs. Dėl to yra konkuruojančių standartų, o tai trukdo rasti sąveiką užtikrinančius sprendimus. Kadangi trūksta sąveikumo, sunku žinias ir įvairias sudedamąsias dalis naudoti naujiems sudėtingiems produktams ir paslaugoms formuoti. Konkuruojantys nesąveikūs standartai trukdo pasirinkti novatoriškus sprendimus visoje vertės grandinėje. Todėl ėmusis PRI tokie standartai turėtų būti pasirenkami atsižvelgiant į visus aspektus, būtų geriau, jei jie būtų pasirinkti ES lygiu, ir reikėtų vengti išstumti konkuruojančias technologijas²⁵. Visos Europos standartizavimo platformos, kaip antai „Europe INNOVA“ standartizavimo tinklai, gali padėti nustatyti tinkamiausius tam tikrai problemai spręsti standartus, pagrįstus bendru daugelio įmonių sutarimu. Apie standartus turi būti geriau informuojama, siekiant skatinti tam tikrų prekių ir paslaugų, kurias renkasi informuoti pirkėjai ir vartotojai, paklausą, ir užtikrinti, kad į standartus būtų atsižvelgta tyrimų projektuose.

Remiantis pramonėje įgyta patirtimi, gali būti plėtojamas naujas pačių bendrovių atliekamo sertifikavimo metodas. Remiantis persvarstyta ES ekologinio ženklo suteikimo sistema, taikant naująjį metodą galėtų būti įtraukiami elementai, kuriais atkreipiamas dėmesys, kad tai, pavyzdžiui, „ES biologiniai produktai“ arba „pagaminta Europoje iš antrinių žaliavų“ (perdirbimas). Tai turėtų privilioti naujų vartotojų. Daugiau nei mažiausius teisinius reikalavimus atitinkančios informacijos apie eksploatacines savybes sklaida galėtų lemti galimų pirkėjų sprendimus pirkti. Pavyzdžiui, direktyvoje dėl ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams (2005/32/EB) nustatytos veiksmingos ir

²³ Direktyvos 2004/17/EB ir 2004/18/EB.

²⁴ .

²⁵ Standartų pasirinkimo tvarka priklausys nuo standarto pobūdžio (oficialus arba neoficialus) ir ji turėtų būti pakankamai lanksti, kad laikui bėgant būtų galima prisitaikyti prie kintančių rinkos sąlygų.

dinamiškos rinkos raidos priemonės. Minimalių reikalavimų nustatymas gali suteikti postūmį rinkai, kadangi produktai, kurių eksploatacinės savybės prasčiausios, būtų uždrausti, o nustačius etalonus (juos reikia nustatyti Direktyvos įgyvendinimo priemonėse, skirtose tam tikriems produktams, (I.3.2 priedas)) pramonė galėtų tapti nuspėjamesnė ir dinamiškesnė. Privalomas eksploatacinių savybių žymėjimas, naudojamas produktų pardavimo vietose, labai svarbus, kad vartotojai galėtų sąmoningai rinktis. „Energijos žvaigždės“ (*Energy star*) ir ekologiniais ženklais bus žymimi tik geriausių eksploatacinių savybių aplinkos atžvilgiu turintys produktai.

Galėtų būti plėtojami dinaminiai standartai ir „Top-runner“ sistemos³²⁶. Būsimajame komunikate dėl standartizavimo ir inovacijų, kaip ir darbo plane pagal Ekologinio projektavimo direktyvą²⁷ ypatingas dėmesys skiriamas standartizavimo poveikiui pirmaujančioms rinkoms.

• Papildomos priemonės

Kitais veiksmais galima pagreitinti ir pagerinti sąveikų informacijos, kuria keičiasi tiekėjai ir vartotojai, srautą ir taip padėti didinti rinkos skaidrumą. Be to, įmonės įgytų konkurencinio pranašumo, nes būtų sudarytos geresnės sąlygos spręsti nustatytose rinkose kylančius daugiadalykius uždavinius. Gali būti, kad reikės platformų²⁸ ir tinkamos finansinės paramos, visų pirma dviem toliau nurodytais atvejais.

– *Verslo ir inovacijų paramos paslaugos, mokymas ir komunikacija*

Kai kuriuose rinkos segmentuose veikiančioms naujoms novatoriškoms įmonėms bus teikiama įvairi parama, pavyzdžiui, bus imtasi priemonių supaprastinti žinių perdavimui, inkubacijai ir galimybei gauti finansavimą, teikiant konsultacijų arba mokymo paslaugas. Tokios pagal temas suskirstytos paslaugos bus teikiamos naudojantis struktūrinių fondų parama arba naujuoju integruotu įmonių ir inovacijų rėmimo tinklu pagal Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą. Be to, įgyvendinti veiksmų planus gali padėti geriau koordinuotas tinklų kūrimo projektų ir platformų²⁹, skirtų abipusiam mokymuisi ir dalijimuisi žiniomis, naudojimas. Bendradarbiavimas su žiniomis grįstomis Europos regioninėmis grupėmis ir tokių grupių tarpusavio bendradarbiavimas galėtų paspartinti idėjų ir žinių srautą. Valstybės narės ir regionai turėtų išnagrinėti galimybę keliose pirmaujančios rinkos srityse gauti tiesioginių investicijų ir pagalbos kuriant tinklus pagal sanglaudos politiką³⁰. Tai galėtų padėti išlaikyti politinį pagreitį bei suinteresuotųjų šalių įsipareigojimą ir padidinti skaičių suinteresuotųjų šalių, kurioms svarbios pirmaujančios rinkos³¹.

– *Finansinė parama ir paskatos*

Panašu, kad naujų labai didelių verslo galimybių atsiradimas srityse, kurioms skirta PRI, gali skatinti privačias investicijas. Šiuo atveju viešojo sektoriaus veikla gali būti lemiamas veiksnys, padedantis gauti finansavimą.

²⁶ Būsimasis Tausaus vartojimo ir gamybos veiksmų planas, energiją vartojančių produktų sistemos persvarstymas 2010 m. ir ekologinio ženklo persvarstymas 2008 m. suteiks progą pritaikyti šiuos dinaminis metodus praktikoje. Plg. http://ec.europa.eu/enterprise/environment/sip_en.htm.

²⁷ Direktyvos 2005/32/EB 16 straipsnis.

²⁸ Visų pirma elektroninių platformų informacijos mainams, kurios vienyto viešojo ir privataus sektoriaus partnerius, veikiančių tarpsektoriniu lygiu ir turinčių Europos matmenį.

²⁹ Pavyzdžiui, remiantis „PRO INNO“ veiksmų modeliu arba „Europe INNOVA“ sektorių tinklais.

³⁰ Šioms pirmaujančioms rinkoms svarbi ir Komisijos iniciatyva „Regionų ekonominiai pokyčiai“.

³¹ Pavyzdžiui, draudimo sektorius galėtų būti įtrauktas į klimato apsaugos arba su saugumu susijusią veiklą.

Veiksmų planai gali paskatinti teikti pasiūlymus pagal nacionalines ir ES programas³². ES³³ arba valstybių narių lygmens viešieji moksliniams tyrimams ir plėtrai bei inovacijoms skirti fondai gali būti naudojami tam, kad būtų įrodyta, jog kai kurie produktų eksploatavimo ciklai įmanomi.

Europos investicijų bankas ir Europos investicijų fondas tvarko dideles ES finansinės paramos sumas, pasitelkę, pavyzdžiui, rizikos paskirstymo mechanizmą ir į Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą įtrauktą spartaus augimo ir novatoriškų MVĮ rėmimo mechanizmą. Iš EIB fondų, privačių fondų ir galbūt struktūrinių fondų galima būtų remti novatoriškų prekių ir paslaugų gamybos „demonstravimą“ ir plėtojimą. Be to, JEREMIE, bendra Komisijos ir EIF iniciatyva, gali suteikti MVĮ daugiau galimybių gauti finansavimą, pavyzdžiui, pasinaudoti mikrokreditais, rizikos kapitalu, paskolomis arba garantijomis. Galima apsvarstyti naujus viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės ryšių, kurie galėtų sieti investuotojus ir kitas suinteresuotąsias šalis, modelius. Tai galėtų paskatinti privačius investuotojus remti naujas įmones, susijusias su PRI.

Valstybės narės galėtų pertvarkyti nacionalines arba regionų valstybės pagalbos schemas, kad būtų išnaudotos naujos galimybės remti mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas pagal naują šios srities Bendrijos nustatytą valstybės pagalbos sistemą³⁴. Itin svarbu pertvarkyti iš struktūrinių fondų skiriamą paramą regionams. Visos valstybės narės dalį išteklių, gautų pagal sanglaudos politiką, skiria atnaujintai ekonomikos augimo ir užimtumo didinimo darbotvarkei. Didžiausi investicijų pagal sanglaudos politiką pokyčiai susiję su moksliniais tyrimais ir plėtra bei inovacijomis. Apie 83 mlrd. EUR, t. y. 25 % viso sanglaudos politikos biudžeto bus skirta tokio pobūdžio investicijoms. Visiškai aišku, kad pirmaujančių rinkų nustatymas yra privačioms ir viešojo sektoriaus investicijoms, susijusioms su šių fondų naudojimu, naudinga orientacinė priemonė.

4. VALDYMAS IR TOLESNI VEIKSMAI

Šiuos veiksmų planus³⁵ galima laikyti itin plataus užmojo planais, kadangi per trumpą laiką būtina tinkamai suderinti daug skirtingų veiksmų. Sėkmė priklausys nuo ES institucijų ir valstybių narių pasiryžimo glaudžiai bendradarbiauti, kad šie veiksmų planai būtų įgyvendinti per nustatytą trumpą laiką, ir siekti, kad nemažėtų privačių suinteresuotųjų šalių noras investuoti į šias perspektyvias rinkas.

Komisija organizuos iniciatyvos tikslams pasiekti būtiną koordinavimą.

PRI parengti paraginusiai Tarybai³ teks svarbus vaidmuo užtikrinti, kad procesas, prasidėjęs paskelbus šį komunikatą, vyktų toliau. Tai forumas, skirtas PRI indėlio į Ekonomikos augimo ir užimtumo didinimo strategiją planui parengti ir pažangai stebėti. Kadangi šia iniciatyva labai padedama siekti tikslų, iškeltų kelyse Partnerystės ekonomikos augimui ir darbo vietų

³² Dėl to neturėtų būti iš dalies arba visiškai pakeista įprasta darbo programos peržiūros tvarka pagal 7-ąją bendrąją programą.

³³ Visų pirma 7-oji bendroji programa ir Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa.

³⁴ OL C 232, p. 1 ir toliau, visų pirma naujos galimybės remti inovacijas, http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/state_aid_en.htm.

³⁵ Veiksmų planuose nustatytos atskiros priemonės bus įvertintos remiantis tinkamomis poveikio vertinimo taisyklėmis, laikantis tinkamos sprendimų priėmimo tvarkos.

kūrimui skatinti integruotose gairėse (IG)³⁶, šiomis aplinkybėmis naudinga, kad valstybės narės praneštų apie veiksmus, kuriais jos įgyvendina PRI³⁷.

Svarbiausios suinteresuotosios šalys bus nuolat informuojamos ir su jomis bus konsultuojamasi. Atitinkamoms nacionalinio ir regionų lygmens sprendimus priimančioms institucijoms bus kryptingai teikiama informacija ir su jomis palaikomas ryšys, atsižvelgiant į PR iniciatyvas.

Siekdama remti PRI ir įtraukti suinteresuotąsias šalis į šį procesą, Komisija sukurs elektroninę PRI suinteresuotųjų šalių platformą, kurioje kiekvienam veiksmų planui bus skirti teminiai puslapiai.

Komisija apsvartys galimybę dabartinę PRI papildyti kitoms rinkoms skirtais veiksmų planais, jei valstybių narių ir suinteresuotųjų šalių susidomėjimas PRI bus toks, kad bus aišku, jog įmanoma taikyti šį metodą platesniu mastu, ir jei remiantis nuolatinio stebėjimo mechanizmu, kurį reikia sukurti, pasirodys, kad atėjo laikas imtis panašios iniciatyvos nustatytus kriterijus atitinkančiuose naujuose rinkos sektoriuose.

2009 m. bus pateikta **vidurio pažangos ataskaita**, kurioje bus pranešama apie įgyvendinant veiksmų planus padarytą pažangą ir apie viešojo ir privataus sektoriaus suinteresuotųjų šalių ryšį jį įgyvendinti.

2011 m. nepriklausomi ekspertai parengs pirmojo PRI etapo **galutinę ataskaitą**, įskaitant *ex post* vertinimą, kurioje bus įvertintas politinių veiksmų poveikis ir, kiek tai įmanoma, tikrasis poveikis rinkos segmentams.

5. IŠVADOS

Jei PRI bus įgyvendinta laiku ir bus suteikta tinkama politinė parama, Europos įmonėms gali atsiverti daugiau tinkamų galimybių patekti į naujas greitai augančias pasaulines rinkas, būti jose pirmaujančiais gamintojais ir todėl turėti konkurencinio pranašumo; taip būtų padedama tvariai didinti užimtumą ir gerovę. Europos piliečiai gautų galimybę greičiau naudotis naujose rinkose atsirandančiomis ekonominiu ir socialiniu požiūriu itin vertingomis inovacijomis.

Kad ši iniciatyva būtų įgyvendinta,

- Komisija rengs reikiamus teisės aktų pasiūlymus, kaip nurodyta veiksmų planuose, ir skelbs kvietimus teikti paramos veiksmų įgyvendinimo paraiškas.
- Valstybių narių prašoma įgyvendinti veiksmus, kuriuos tinkamiausia vykdyti jų lygiu, kaip nurodyta I priede, ir skatinti tinkamus nacionalinio ir regionų lygio veikėjus dalyvauti koordinavimo mechanizmuose, kurie didins iniciatyvos poveikį ir padės derinti skirtingas priemones.
- Įmonės ir kitos privataus sektoriaus suinteresuotosios šalys skatinamos dalyvauti veiksmuose, visų pirma imtis tų veiksmų, kuriuos atliekant šių suinteresuotųjų šalių vaidmuo, nurodytas veiksmų planuose, labai svarbus, ir nuolat tartis su tinkamomis institucijomis jų kompetencijai priklausančiais klausimais.

³⁶ IG Nr. 10 jau numatomas „naujų technologijų ir rinkų kūrimas“ (http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf)

³⁷ 2006 m. Europos Taryboje teigta, kad „būsimuose pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimuose pagal Lisabonos strategiją bus vykdoma rezultatų siekiant pažangos stebėseną“.